

סֵפֶר זוהר ארבעת המינים

הכולל בתוכו כל מאמרי הזוהר
הנוגעים לארבעת המינים

ובודאי הלומד מאמרים אלו בחג הסוכות,
יכפיל וישליש זכויותיו עשרת מונים,
כמבואר בספר ערכה של שעה וכוח הזוהר.
ויתקיים בנו הבטחת משה רעיא מהימנא
בספרא דא יפקון מגלותא ברחמי אמן

יצא לאור עשרת ימי תשובה תשע"ג
על ידי "מפעל הזוהר העולמי"
נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש - 0548436784

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי
בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,
ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א
וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים
ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

מכתבי הסכמה מגדולי ישראל, כבר באו בדפוס בשאר
הספרים שהוצאנו לאור וזכרון אחד עולה לכאן ולכאן

"מפעל הזוהר העולמי"

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פק: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

עימוד ועיצוב ספרים מקצועי

'מקראי אור'

052-7615936

yoel32@neto.net.il

זוהר ארבעת המינים

ולקחתם לכם פרי עץ הדר

וכאשר ישראל אינו בחמיסר יומין, אז נוטל לבניו לפרש פנפיו עליהם ולשמח עמהם. ועל זה כתוב ולקחתם לכם ביום הראשון. פרי זה הוא אילן שנקרא עץ פרי, ונמצא בו פרי. עץ הדר - כמו שנאמר (תהלים צ) הוד והדר לפניו. מה הטעם נקרא הדר, ומי הוא הדר? אלא זה צדיק.

וכד ישראל אינו בחמיסר יומין, כדון נטיל לבנוי, לפרשא גרפוי עלייהו, ולמחדי עמהון. ועל דא פתיב ולקחתם לכם ביום הראשון, פרי, דא איהו אילנא דאקרי עץ פרי, ואשתכח ביה פרי. עץ הדר: כמה דאת אמר (תהלים צ) הוד והדר לפניו. מאי טעמא אקרי הדר, ומאן איהו הדר. אלא דא צדיק.

כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל

מדוע נקרא הדר, והרי מקום מסתור הוא שאין לו גלוי, וצריך להתכסות תמיד, ואין הדר אלא מי שמתגלה ומתראה? אלא, אף על גב שהוא דרגה מסתרת, הדור הוא של כל הגוף, ולא נמצא הדור לגוף אלא בו. מה הטעם? מי שאין עמו מדרגה זו, אין בו הדור לבא בבני אדם. קולו

אמאי אקרי הדר, והא אתר טמירא איהו דלית ליה גלויא, וצריכא לאתכסייא תדיר, ולית הדר אלא מאן דאתגלייא ואתחזי. אלא, אף על גב דאיהו דרגא טמירא, הדורא איהו דכל גופא, ולא אשתכח הדורא לגופא, אלא ביה. מאי טעמא. מאן דלית עמיה האי דרגא, לית ביה

אין עמו בדבורו (פזרה), והדור (דבור) של קול נפסק ממנו. זקנו והדר זקנו לא עמו, ואף על גב שמתפסית הדרגה היא, כל הדור הגוף תלוי בו, ומתפסה ומתגלה. ומפני כן עץ הדר הוא, עץ שפל הדור הגוף תלוי בו, וזהו הוא עץ עשה פרי.

כפות תמרים - פאן נכללת אשה בבעלה בלי פרוז, כפות תמרים כאחד. וענף עץ עבת - שלשה. ועלים שלו - זה בצד זה, וזה בצד זה, ואחד ששולט עליהם. וערבי נחל - שנים, שאין להם ריח וטעם, כשוקים בן אדם. (ומפני כן) לולב נוטל כלם, פחות השדרה שמעמיד את הגוף. ומה שיוצא החוצה טפח - כך הוא, כדי להשלים ולהוציא הפל ולשמש כמו שצריך. (ומפני כן) במינים אלו צריך בן אדם להראות לפני הקדוש ברוך הוא. עלים של אלו התמרים, הם פל שאר חילות שמתאזים באלו הכנויים שהקדוש ברוך הוא נקרא בהם, מפני שצריכים (להתאחז) למטה פדגמת למעלה. שאין לה דבר בעולם שאין לו דגמא למעלה.

הדורא, למיעל בבני נשא. קלא לאו עמיה בדבורא, (ס"א כדכורא) והדורא (ס"א ודבורא) דקלא אתפסק מניה. דיקנא, והדורא דדיקנא לאו עמיה, ואף על גב דאתכסייא ההוא דגא, כל הדורא דגופא ביה תליא. ואתגלייא. ובגין כך עץ הדר איהו, עץ דכל הדורא דגופא ביה תליא, ודא איהו (בראשית א) עץ עושה פרי. **כפות תמרים**, הכא אתכלילת אתתא בבעלה בלא פרוזא, כפות תמרים כחדא. וענף עץ עבות, תלתא. ועלין דיליה, דא בסטרא דא, ודא בסטרא דא, וחד דשליט עליהו. וערבי נחל, תרין. דלית להו ריחא ומעמא, כשוקין בבני נשא. (ובגין כך) לולב נטיל כלהו, פחותא דשדרה קיימא דגופא. ומה דנפיק לבר טפח, הכי הוא, בגין לאשלמא ולאפקא כלא, ולשמשא כדקא חזי. (ובגין כך) בהני זיגין, בעי בר נש לאתחזאה קמי קדשא בריך הוא. עלין ומרפין דהני תמרים, אינון כל שאר חילין דאתאחדן באינון כנויין דקודשא בריך הוא אקרי בהון. בגין דבעינן (ס"א לאתחדתא) לתתא כנונא דלעילא, דלית לה מלה בעלמא, דלא אית לה דוגמא לעילא, כנונא דלעילא הכי

כְּדַגְמָא שֶׁל לְמַעְלָה כִּף יֵשׁ לְמַטָּה.
וְצָרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְהִתְאַחֵז בְּסוּד זֶה
שֶׁל הָאָמוּנָה לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

אֵת לְתַתָּא, וּבְעוּ יִשְׂרָאֵל לְאַתְּחִדָּא
כְּרֻזָּא דָּא דְמַהִימְנוּתָא, קָמִי קִדְשָׁא
בְּרִידָה הוּא.

הַלּוֹלֵב הָאֲתֵרוּג הַהֶדְס וְהַעֲרֵבָה כְּלָם אַחוּזִים בְּשֵׁם הַקְדוּשׁ לְמַעְלָה
וַיֵּשׁ מֵהֶם שְׂאֲחוּזִים בְּשֵׁם הַקְדוּשׁ,
כְּמוֹ לוֹלֵב, וְאַתְרוּג, הֶדְס,
וְעֵרֵבָה, שְׂכָלֶם אַחוּזִים בְּשֵׁם הַקְדוּשׁ
לְמַעְלָה. וְעַל כִּף שְׁנִינּוּ, לְאַחֵז אוֹתָם
וְלַעֲשׂוֹת בָּהֶם מַעֲשֵׂה כְּדִי לְעוֹרֵר
חֲדוּה אוֹתוֹ שְׂאוּחֵז בּוֹ. וְעַל זֶה שְׁנִינּוּ,
בְּדַבְרִים וּמַעֲשֵׂה צָרִיךְ לְהִרְאוֹת דָּבָר
כְּדִי לְעוֹרֵר דָּבָר אַחֵר.

וְאֵית מְנַיְיהוּ דְאַחִידֵן בְּשֵׁמָא
קִדְיִשָׁא, בְּגוֹן לוֹלֵב, וְאַתְרוּג,
הֶדְס, וְעֵרֵבָה, דְכִלְהוּ אַחִידֵן בְּשֵׁמָא
קִדְיִשָׁא לְעִילָא. וְעַל דָּא תְנִינָן,
לְאַחִדָּא לֹון, וְלְמַעֲבַד בְּהוּ עוֹבְדָא,
בְּגִין לְאַתְעֵרָא חֲדוּה הֵהוּא דְאַחִיד
בִּיהַ. וְעַל דָּא תְנִינָן, בְּמַלִּין וְעוֹבְדָא
בְּעִינֵן לְאַחֲזָאָה מְלָה, בְּגִין לְאַתְעֵרָא
מְלָה אַחֲרָא.

כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוּדִי בְּרִאתִיו וְצִרְתִּיו אֵף עֲשִׂיתִיו

זֶהוּ שְׂכָתוּב כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי
וְלִכְבוּדִי [בְּרִאתִיו] - לְעוֹרֵר
כְּבוֹדִי. בְּרִאתִיו - לִיחַד לִי. יְצִרְתִּיו -
לַעֲשׂוֹת בּוֹ מַעֲשֵׂה [כֹּחַ]. אֵף עֲשִׂיתִיו
- לְעוֹרֵר בּוֹ כֹּחַ שְׁלִמְעָלָה. דָּבָר אַחֵר
כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי - הֵינּוּ שְׂכָתוּב (ויקרא
כג) פְּרִי עֵץ הַדֶּר. וְלִכְבוּדִי בְּרִאתִיו -
הֵינּוּ כֹפֶת תְּמָרִים. יְצִרְתִּיו - הֵינּוּ
וְעֵנֵף עֵץ עֵבֶת. אֵף עֲשִׂיתִיו - הֵינּוּ
וְעֵרֵבִי נָחַל.

כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוּדִי
הָדָא הוּא דְכְּתִיב, כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי
וְלִכְבוּדִי (בְּרִאתִיו), לְאַתְעֵרָא
יְקָרִי. בְּרִאתִיו, לְיִיחַדָּא לִי. יְצִרְתִּיו,
לְמַעֲבַד בִּיהַ עוֹבְדָא (ג'א חילָא). אֵף
עֲשִׂיתִיו, לְאַתְעֵרָא בִּיהַ חִילָא
דְלְעִילָא. דָּבָר אַחֵר, כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי,
הֵינּוּ דְכְּתִיב (ויקרא כג) פְּרִי עֵץ הַדֶּר.
וְלִכְבוּדִי בְּרִאתִיו, הֵינּוּ כֹפֶת תְּמָרִים.
יְצִרְתִּיו, הֵינּוּ וְעֵנֵף עֵץ עֵבֶת. אֵף
עֲשִׂיתִיו, הֵינּוּ וְעֵרֵבִי נָחַל.

וְלִקְחָתֶם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן

וְתִקְנוּנָא דְהַאי דְאָמַר קָרָא, (ויקרא כג) וְתִקְוֹן שֶׁל זֶה שְׂאָמַר הַכְּתוּב

וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, דְּוָקָא
 שֶׁהוּא חֲמִישָׁה עַל עֶשְׂרֵה. אָבֵל בַּיּוֹם
 הָרִאשׁוֹן, אוֹתוֹ יוֹם רִאשׁוֹן מִי הוּא?
 אֵלֶּא יוֹם שִׁצָּא רִאשׁוֹן לְנִסְעָ [לְכָל]
 בְּמַעֲנֵינוּ שֶׁל מִים נוֹבְעִים, וְאָנוּ רוֹצִים
 לְהַמְשִׁיכוֹ לְעוֹלָם. מִשָּׁל לְמַלְךְ שֶׁקָּשֶׁר
 בְּנֵי אָדָם בְּמֶאֶסֶר. בָּאָה אִמּוֹ הַגְּבִירָה
 וְהוֹצִיָּאָה אוֹתָם לְחֵרוֹת, וְהַמְלֶךְ
 מִשְׁגִּיחַ עַל כְּבוֹדָהּ וְנָתַן אוֹתָם בְּיַדָּהּ.
 מִצָּאָה אוֹתָם רַעֲבִים וְצִמְאִים. אָמְרָה,
 הֲרִי הוֹצֵאתִי אוֹתָם לְחֵרוֹת, תְּבִיא
 לָהֶם אֶכֶל וּמִשְׁקָה. כִּף יוֹם הַכַּפּוּרִים
 הִזָּה מוֹצֵיא אֶת כָּלָם לְחֵרוֹת, וְאָנוּ
 רַעֲבִים לְמִזוֹן וְצִמְאִים לְשִׁתֵּיהֶ. הִיא
 מַעֲטֶרֶת אֶת הַמְלֶךְ בְּעֶטְרוֹתָיו. בַּיּוֹם
 הִזָּה יִדְעֵנוּ שְׁמַיִם נוֹבְעִים שׁוֹרִים
 עִמָּה, שׁוֹאֲלִים לְשִׁתוֹת לְמִי שֶׁהוֹצִיא
 אוֹתָם לְחֵרוֹת, וְעַל כִּף קוֹרְאִים לוֹ
 בַּיּוֹם רִאשׁוֹן.

וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, דִּיִּיקָא.
 דְּהוּא חֲמִישָׁאָה עַל עֶשְׂרֵה. אָבֵל בַּיּוֹם
 הָרִאשׁוֹן, הֵהוּא יוֹם רִאשׁוֹן מָאן הוּא.
 אֵלֶּא יוֹם דְּנִפִּיק רִאשׁוֹן, לְנִמְלָא (ר"א
 לְכָל) בְּמַבּוּעוֹי דְּמִיּוּן נְבִיעוּי, וְאָנִן
 בְּעִיּוֹן לְאַמְשָׁבָא לִיהַ לְעֵלְמָא. מְתַל
 לְמַלְכָּא דְקִטְר בְּנֵי נִשְׂא בְּקִטְרוּי,
 אִמִּיהַ מְטְרוֹנִיתָא אֶתְתַּ, וְאַפִּיקַת לוֹן
 לְחֵירוֹת, וּמַלְכָּא אֲשַׁנַּח לִיקְרָא דִּלְהַ,
 וְיֵהֵב לוֹן בִּידְהָא. אֲשַׁכַּחַת לוֹן בְּיִפּוּן
 וְצִחוּן, אָמְרַתְּ, הָא אֲפִיקַת לוֹן לְחֵירוֹ,
 אִיִּיתִי לוֹן מִיכְלָא וּמִשְׁתִּיָּא. כִּף, הָא
 יוֹם הַכַּפּוּרִים אֲפִיק לְכָלֵּא לְחֵירוֹ, וְאָנִן
 כְּפָנֵי מְזוֹנָא קְאִימְנָא, וְצִחוּנָן
 לְמִשְׁתִּיָּא, הִיא אֲעֲטַרַת לְמַלְכָּא
 בְּעֶטְרוּי. בְּהַאי יוֹמָא יִדְעֵנָא, דְּהַא מִיּוּן
 נְבִיעוּי עִמָּה שְׁרִיּוּן, שְׁאִילָנָא
 לְמִשְׁתִּיָּא, לְמָאן דְּאַפִּיק לוֹן לְחֵירוֹ.
 וְעַל דָּא קְרִינָן לִיהַ יוֹם רִאשׁוֹן.

פְּרִי עֵץ הָדָר

פְּרִי עֵץ הָדָר - זוּ בָּאָר שֶׁל יִצְחָק,
 שִׁיִּצְחָק הִדָּר אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא וְקָרָא לוֹ עֵץ הָדָר. פְּרִיו שֶׁל עֵץ
 הַהָדָר הִזָּה יְדוּעַ. כַּפַּת תְּמָרִים -
 שְׁכַתוֹב (תהלים צב) צְדִיק כַּתְּמָר יִפְרַח,
 וְלֹא נִמְצָא בִּינֵיהֶם פְּרוּד. וְלִכְּן לֹא
 כַּתוּב וְכַפַּת, אֵלֶּא כַּפַּת, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא

פְּרִי עֵץ הָדָר, דָּא בִּירָא דִּיִּצְחָק,
 דִּיִּצְחָק אֶהְדָּר לִיהַ לְקַדְשָׁא
 בְּרִידְךָ הוּא וְקָרָא לִיהַ עֵץ הָדָר. פְּרִי
 דְּהַאי עֵץ הָדָר יְדִיעָא. כַּפַּת תְּמָרִים,
 דְּכַתִּיב, (תהלים צב) צְדִיק כַּתְּמָר יִפְרַח,
 וְלֹא אֲשַׁתַּבַּח בִּינֵיהֶוּ פִּירוּדָא. וְעַל דָּא
 לֹא כַּתִּיב וְכַפַּת, אֵלֶּא כַּפַּת. בְּגִין דְּלֹא

עולה זה בלי זה. ובזה מתמלאת
הבאר הזאת, מבאר מים עליונים
שנובעים. ההוא מתמלא בתחלה,
וממנו מתמלאת הבאר עד שנובעת
לכל.

סליק דא בלא דא, ובהאי אתמלייא
האי באר, מבאר מים עלאין נביעין,
ההוא אתמלי בקדמיתא, ומניה
אתמלייא בידא, עד דאיהו נביעו
לכלא.

ענף עץ עבת

וענף עץ עבת - זה ענף של אילן
הגדול שהתחזק ונשרש
בשרשו, נעשה אילן עליון על הכל,
שאחוז בכל הצדדים שלו, ענף
שהוא עץ עבת, עץ שאחוז את
העבות, שהרי מזה נוטל יסוד העולם
ומתמלא פדי להריק בבאר, זהו
עולם ארץ ההשקאה.

וענף עץ עבות, דא ענפא דאילנא
רברבא, דאתקיף ואשתרשא
בשרשו, אתעביד אילנא עלאה על
כלא, דאחיד בכל סטריה, ענף
דאיהו עץ עבות, עץ דאחיד לעבות,
דהא מהאי נטל יסודא דעלמא,
ואתמליא לארקא בבירא, האי הוא
עלמא ארקא דשקיותא.

וערבי נחל

וערבי נחל - שנים הם, שני נחלי
מים מתכנסים לתוכם
להריק לצדיק. דבר אחר וערבי נחל
- אלה הם גבורות שאחוזות ביצחק,
שבאים מצד אותו נחל עליון ולא
מצד האב. לכן הכל נאה, ולא מבשם
לפרות, ולא עושה פרות. וערבי נחל
- שני עמודים שהגוף עומד עליהם.
אבל וערבי נחל ודאי, כמו שנתבאר,
ואלה הם פלם לרוקן מים לבאר.

וערבי נחל, תרי אינון, תרין נחלין
דמיא אתכניש בהו, לארקא
לצדיק. דבר אחר, וערבי נחל, אלן
אינון גבורן, דאחידן ביה ביצחק,
דאתיין מסטרא דההוא נחל עלאה,
ולא מסטרא דאבא. בגין כך, כלא
יאי, ולא בסימא לפירין, ולא עביד
פירין. וערבי נחל, תרין קיימין, דגופא
קיימא עליהו, אבל וערבי נחל ודאי,
כמה דאתמר, ואלין אינון כלהו
לארקא מיא לבירא.

הָדָר עַל הַפֶּל

מהו פְּרִי עֵץ הָדָר? עֵץ הָאֶתְרוּג.
 ומהו הָדָר? הָדָר עַל הַפֶּל,
 וְהֵינּוּ הָדָר שֶׁל שִׁיר הַשִּׁירִים, שְׁכַתּוּב
 בּוֹ מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ שָׁחַר. וְהֵינּוּ
 עַל שֵׁם נִקְבָּה, וְעַל שְׁמָה נִלְקָחָה
 נִקְבָּה מֵאָדָם שְׂאִי אֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּם
 עוֹלָם הַתְּחִתּוֹן בְּלֹא נִקְבָּה. וְמָה
 הַטַּעַם נִקְרָאת נִקְבָּה? עַל שֵׁם
 שְׁנִקְבִּיהָ רַחֲבִים, וַיֵּשׁ לָהּ נִקְבִים
 יִתְרִים עַל הָאִישׁ. וְמָה הֵם הַנִּקְבִים:
 שְׂדִים וְרַחֵם וּבֵית קִיבּוּל הַנּוֹלֵד.

מֵאִי פְּרִי עֵץ הָדָר אֵילָנָא דְאֶתְרוּגָא
 וּמֵאִי הָדָר הֵינּוּ הָדָר עַל הַפֶּל
 וְהֵינּוּ הָדָר דְשִׁיר הַשִּׁירִים דְכַתִּיב
 בִּיה (שִׁיר הַשִּׁירִים ו') מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה
 כְּמוֹ שָׁחַר. וְהֵינּוּ עַל שֵׁם נִקְבָּה וְעַל
 שְׁמָה נִלְקָחָה נִקְבָּה מֵאָדָם שְׂאִי
 אֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּם עוֹלָם הַתְּחִתּוֹן בְּלֹא
 נִקְבָּה. וּמֵאִי טַעַמָא אֶקְרִי נִקְבָּה עַל
 שֵׁם שְׁנִקְבִּיהָ רַחֲבִים וַיֵּשׁ לָהּ נִקְבִים
 יִתְרִים עַל הָאִישׁ. וּמֵאִי נִינְהוּ נִקְבִים
 שְׂדִים וְרַחֵם וּבֵית קִיבּוּל הַנּוֹלֵד.

הָאֶתְרוּג - הָדָר לְפֶל

וּמֵאִי נִינְהוּ שְׂאֵמְרוּ שִׁיר הַשִּׁירִים,
 שְׁהוּא הָדָר לְכָל סַפְרֵי הַקִּדְשׁ - כֵּן.
 שְׂאֵמְרוּ רַבֵּי יוֹחָנָן, כָּל הַסַּפְרִים קִדְשׁ,
 וְשִׁיר הַשִּׁירִים קִדְשׁ קִדְשִׁים. וְמָה
 קִדְשׁ קִדְשִׁים? אֵלֶּא קִדְשׁ שְׁהוּא
 קִדְשׁ לְקִדְשִׁים. וְמָה הֵם קִדְשִׁים?
 אֵלוֹ שְׁכַנְגָד שֵׁשׁ קִצּוֹת שְׁבָאָדָם,
 וְקִדְשׁ יְהִיָּה לָהֶם קִדְשׁ לְכָלָם.
 וְמָה קִדְשׁ? זֶה אֶתְרוּג, שְׁהוּא הָדָר
 לְפֶל. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ הָדָר?
 אֵל תִּקְרִי הָדָר אֵלֶּא ה' דָּר, זֶה אֶתְרוּג
 שְׁהוּא נִפְרָד מֵאֲגַד הַלּוּלָב, וְאֵין מִצּוֹת
 לּוּלָב קִיּוּמַת אֵלֶּא בּוֹ, וְהוּא גַם כֵּן
 אֲגוּד עִם הַפֶּל, שְׁעַם כָּל אֶחָד הוּא,
 וְעַם כָּלָם יַחַד הוּא.

וּמֵאִי נִינְהוּ שְׂאֵמְרוּ שִׁיר הַשִּׁירִים,
 שְׁהוּא הָדָר לְכָל סַפְרֵי הַקִּדְשׁ
 אֵין. דְאָמַר רַבֵּי יוֹחָנָן, כָּל הַסַּפְרִים
 קִדְשׁ וְשִׁיר הַשִּׁירִים קִדְשׁ קִדְשִׁים,
 וּמֵאִי נִינְהוּ קִדְשׁ קִדְשִׁים. אֵלֶּא קִדְשׁ,
 שְׁהוּא קִדְשׁ לְקִדְשִׁים. וּמֵאִי הֵם
 קִדְשִׁים אֵלוֹ שְׁכַנְגָד שֵׁשׁ קִצּוֹת
 שְׁבָאָדָם וְקִדְשׁ הוּי לָהּ קִדְשׁ לְכָלָהּ.
 וּמֵאִי נִינְהוּ קִדְשׁ, זֶה אֶתְרוּג שְׁהוּא
 הָדָר הַפֶּל. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ
 הָדָר אֵל תִּקְרִי הָדָר אֵלֶּא ה' דָּר זֶה
 אֶתְרוּג שְׁהוּא נִפְרָד מֵאֲגַד הַלּוּלָב וְאֵין
 מִצּוֹת לּוּלָב קִיּוּמַת אֵלֶּא בּוֹ, וְהוּא גַם
 כֵּן אֲגוּד עִם הַפֶּל. שְׁעַם כָּל אֶחָד הוּא
 וְעַם כָּלָם יַחַד הוּא.

ומהו הלולב? כנגד חוט השדרה. וענף עץ עבת - שענפיו חופים את רבו, ואם אין ענפיו חופים את רבו - אינו כלום. מפני מה? משל לאדם שבזרועותיו יגן על ראשו, הרי זרועותיו שנים וראשו שלשה, והינו ענף לשמאל, עבת לימין, ונמצא עץ באמצע. ולמה נאמר בו עץ? שהוא שרש האילן.

ומאי לולב כנגד חוט השדרה. וענף עץ עבות שענפיו חופין את רובו ואם אין ענפיו חופין את רובו אינו כלום. מפני מה, משל לאדם שבזרועותיו יגן על ראשו, הרי זרועותיו שנים וראשו שלשה, והינו ענף לשמאל, עבות לימין, ונמצא עץ באמצע. ולמה נאמר בו עץ שהוא שורש האילן.

ענין ערבי נחל

ומה זה ערבי נחל? שוקי האדם שהם שתיים. ומהו לשון של ערבי נחל? משום שגדול שבהם הוא למערב, ומשם יונק כחו, ושל צפון הוא קטן מפני מהלך חמש מאות שנה, והוא ברוח צפונית מערבית, ובו פועל ונקרא על שמו, והם שניהם עצים. דבר אחר ערבי - שפעמים מערבים פעלתם זה עם זה. מה זה ערבי נחל? נחל הוא על שם המקום שהם קבועים בו ששמו נחל, כמו שכתוב כל הנחלים הלכים אל הים.

ומאי ערבי נחל שוקי האדם שהם שתיים. ומאי ניהו לישנא דערבי נחל, משום הגדול שבהם הוי למערב ומשם יונק כחו. ושל צפון הוא קטן מפני מהלך חמש מאות שנה והוא ברוח צפונית מערבית ובו פועל ונקרא על שמו והם שניהם עצים. דבר אחר ערבי, שפעמים מערביין פעולתן זה עם זה. מאי ערבי נחל, נחל הוי, על שם המקום שהם קבועים בו ששמו נחל. כדכתיב, (קהלת א') כל הנחלים הולכים אל הים.

ים הוא אתרוג

מהו ים? הוי אומר זה אתרוג. ומנין לנו שכל מדה ומדה מאלו השבעה נקראת נחל? שנאמר

מאי ניהו ים, הוי אומר זה אתרוג. ומנא לן דכל מדה ומדה מאלו השבעה אקרי נחל. שנאמר (במדבר

כ"א) וממתנה נחליאל, אל תקרי וממתנה נחליאל, אל תקרי נחליאל נחליאל אל. אל. נחליאל אל. נחליאל אל.

רמזי ארבעת המינים

ועוד שם, מה לב, הדר פרי הגוף, ועוד שם, מה לב, הדר פרי הגוף, אף ישראל פרי עץ הדר. מה אילן תמר, ענפיו סביביו ולולבו אילן תמר, ענפיו סביביו ולולבו באמצע, אף ישראל נטלו גוף האילן באמצע, אף ישראל נטלו גוף האילן הזה שהוא לבו, וכנגד הגוף חוט השדרה באדם שהוא עקר הגוף. השדרה באדם שהוא עקר הגוף. ומה לולב זה פתיב לו לב, אף לב מסור לו. ומה לב זה שלשים ושתים נתיבות חכמה בו, אף בכל נתיב מהן צורה שומרת, שנאמר (בראשית ג') לשמר את דרך עץ החיים: (עד כאן

מהשמטות)

אברהם יצחק ויעקב

דבר אחר, ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר, דא אברהם. כפת תמרים, דא יצחק. וענף עץ עבות, דא יעקב. וערבי נחל, אליו אינון תרין דרגין דאמרו. ומאן דמתני האי, בגין דעץ עבות דא יעקב, דאחיד לכלהו חלקין, ודאי דא יעקב. אבל הא אוקימנא, פרי עץ הדר דא בירא דיצחק, דא גבורה תתאה. כפת תמרים. כפת חסר,

דבר אחר, ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר - זה אברהם. כפת תמרים - זה יצחק. וענף עץ עבות - זה יעקב. וערבי נחל - אלה הן שתי הדרגות שאמרנו. ומי ששונה זה, משום שעץ עבות זה יעקב, שאוחז את כל החלקים, ודאי זה יעקב. אבל הרי בארנו, פרי עץ הדר - זו באר יצחק, זו גבורה תחתונה. כפת תמרים - כפת חסר,

קָשֶׁר שֶׁנִּקְשֶׁר בְּבֵאֵר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(דניאל א) כְּפוֹתִים בְּסִרְבְּלֵיהֶם, מְשׁוּם
שֶׁאֵלֶּה לֹא עוֹלִים זֶה בְּלִי זֶה. וְעִנְף
עֵץ עֵבֹת, עִנְף הוּא עֲלִיּוֹן שֶׁנַּעֲשֶׂה עֵץ
עֲבוֹת וְאוֹחֵז לְכָל צַד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר.
עֲרֵבִי נַחֵל - זֶה יִצְחָק, בְּכָל הַצְּדָדִים
שֶׁאֲחוּזִים בְּצַד הַנַּחֵל וְלֹא בְּצַד הָאֵב.
שֶׁשְׁנֵינּוּ, אֵף עַל גַּב שֶׁבְּנַחֵל הַזֶּה לֹא
נִמְצָא דִין, מִתְעוֹרְרִים מִמֶּנּוּ דֵינִים.

קְשׁוּרָא דַּאֲתִקְשֶׁר בְּבֵירָא, כְּמָה דַּאֲתִ
אָמַר, (דניאל ג) כְּפִיתוּ בְּסִרְבְּלֵיהוֹן, בְּגִין
דַּאֲלִין לֹא סְלִקִין דַּא בְּלֹא דַא. וְעִנְף
עֵץ עֵבוֹת, עִנְפָא הוּא עֲלֵאָה,
דַּאֲתַעְבִּיד עֵץ עֲבוֹת, וְאֲחִיד לְכָל
סְטֵרָא, כְּמָה דַּאֲתַמָּר. עֲרֵבִי נַחֵל דַּא
יִצְחָק, בְּכָל סְטֵרִי, דַּאֲחִידִן בְּסְטֵרָא
דְּנַחֵלָא, וְלֹא בְּסְטֵרָא דַּאָבָא. דְּתַנְיִנֵן,
אֵף עַל גַּב דְּבַהֲאֵי נַחֵל דֵינָא לֹא
אֲשְׁתַּפַּח בֵּיהּ, דֵינִין מִתְעֵרִין מִנֵּיהּ.

עֲרֵבִי נַחֵל לֹא יוֹצְאִים מֵהֶם לֹא פְרִי וְלֹא טַעַם וְלֹא רִיחַ

וְרַב הַמְּנוּנָא סָבָא פְרִישׁ, וְעֲרֵבִי נַחֵל
- אֵלוּ שְׁנֵי הַעֲמוּדִים שֶׁאֲמַרְנוּ
שִׁיּוֹצְאִים מֵהֶם מַיִם, וְיָפָה. אֲבָל בֹּא
רְאֵה, הֲרִי רְאִינוּ שֶׁשְׁתֵּי דְרָגוֹת אֵלֶּה
שֶׁעוֹמְדוֹת עַל דְּרָגָה שֶׁל צְדִיק, פְּרִי
וְכִנוּס גְּדוֹל [הַבְּרָכוֹת] יוֹצְאִים מֵהֶם,
וְעֲרֵבִי נַחֵל לֹא יוֹצְאִים מֵהֶם לֹא פְרִי
וְלֹא טַעַם וְלֹא רִיחַ, וְהֲרִי בְּאֲרָנוּ, וְהַפֵּל
יָפָה.

וְרַב הַמְּנוּנָא סָבָא פְרִישׁ, וְעֲרֵבִי נַחֵל,
אֵינוֹן תַּרְוִין קְיָיִמִין דְּקַאֲמָרוּ,
דְּמֵיִיא נְפָקִי מִנֵּיהוּ, וְשִׁפִּיר. אֲבָל תֵּא
חֲזִי, הֵא חֲזִינֵן דְּתַרְוִין דְּרָגִין אֲלִין
דְּקֵימִי עַל דְּרָגָא דְּצְדִיק, אֵיבָא
וְכִנְיִשוּ רַבְרָבָא (ס"א דְּבִרְכָאן) נְפָקִי
מִנֵּיהוּ, וְעֲרֵבִי נַחֵל לֹא נְפָקִי מִנֵּיהוּ,
אֵיבָא, וְלֹא טַעַמָא, וְלֹא רִיחָא. וְהֵא
אֲוִקִימָנָא וְכֹלָא שִׁפִּיר.

אֲתַרְוּג בְּשִׁמְאָל וְלֹאֲרַב בְּיָמִין

וְעַל כֵּן אֲתַרְוּג בְּשִׁמְאָל, כְּנֶגֶד הַלֵּב.
לוֹלֵב בְּיָמִין. כַּפֹּת בְּפֶל, וְקִשׁוּר
בְּפֶל, שֶׁהֲרִי צְדִיק כַּפוֹת הוּא בְּכָל
הַצְּדָדִים וְקִשׁוּר בְּפֶל, וְזֶהוּ קִשׁוּר
הַאֲמוּנָה.

וְעַל דַּא אֲתַרְוּג (דף רכא ע"א)
בְּשִׁמְאָלָא, לְקַבִּיל לְבָא. לוֹלֵב
בִּימִינָא, כַּפֹּת בְּכֹלָא, וְקִטִּיר בְּכֹלָא.
דְּהֵא צְדִיק כַּפוֹת הוּא בְּכָל סְטֵרִין,
וְקִטִּיר בְּכֹלָא, וְדַא הוּא קִשׁוּרָא
דְּמַהִימְנוּתָא.

אשריהם ישראל

וּנְכַסְפָּא דַּאֲגַדְתָּא שְׁפִיר קְאָמַר, וְיִפְהָ אָמַר בְּסִפְרַּהּ הַאֲגָדָה שְׁכַל אֵלֶּה הֵם אוֹרְחִים שְׁמִזְמִינִים הָעֵם הַקְּדוֹשׁ בְּיוֹם הַזֶּה, שְׁצִרְכִּים לְמַצָּא אוֹתָם, כִּינּוּן שְׁהִזְמִין אוֹתָם, וּבְהֵם מְבַקֵּשׁ אָדָם בְּקִשְׁתּוֹ לְמַלְכָּה. אֲשֶׁרִיהֶם יִשְׂרָאֵל שְׁיִוְדָעִים דְּרַכִּי הַמְּלָךְ הַקְּדוֹשׁ, וְיִוְדָעִים דְּרַכִּי הַתּוֹרָה לְלַכְתָּ בְּדַרְךְ אֲמַת, לְזַכּוֹת בְּהֵם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

דְּכַל אֵלִין אֵינּוּן אוֹשְׁפִיזִין, דְּוִמִינִין עִמָּא קְדִישָׁא בְּהֵאִי יוֹמָא, דְּבַעֲיִין לְאַשְׁכְּחָא לְהוּ, כִּינּוּן דְּזַמִּין לוֹן. וּבְהוּ בְּעֵי בַר נִשׁ לְמַלְכָּא בְּעוֹתִיהַ. זְכָאִין אֵינּוּן יִשְׂרָאֵל דִּידָעִין אֲרַחֲוִי דְּמַלְכָּא קְדִישָׁא, וְיִדָעִין אֲרַחֲוִי דְּאוֹרִייתָא, לְמַהֲרַּךְ בְּאוֹרַח קְשׁוּמַ, לְמַזְכֵּי בְּהוּ בְּעַלְמָא דִּין וּבְעַלְמָא דַּאֲתֵי.

נצחון בדין

בְּיוֹם הַזֶּה יוֹצֵאִים יִשְׂרָאֵל בְּסִימָנִים רְשׁוּמִים מִתּוֹךְ הַמְּלָךְ, מְשׁוּם שְׁהֵם נִצְחוּ בְּדִין, וּמַהֵם הַסִּימָנִים? סִימְנֵי הָאֲמוּנָה, חוֹתָם הַמְּלָךְ הָעֲלִיּוֹן. לְשַׁנֵּי בְּנֵי אָדָם שְׁנִכְנְסוּ לְבַנְיֵי הַמְּלָךְ לְדִין, וּבְעוֹלָם לֹא יוֹדָעִים מִי מַהֵם נִצַּח. יֵצֵא לְגִיּוֹן אֶחָד מִבֵּית הַמְּלָךְ, וְשִׂאלוּ אוֹתוֹ מִי נִצַּח? אָמַר לְהֵם, מִי שְׁיִצֵּא וּבִידּוֹ סִימְנֵי הַמְּלָךְ, הוּא שְׁנִצַּח. כִּךָּ כָּל הָעוֹלָם נִכְנְסִים לְדִין לְפָנֵי הַמְּלָךְ הָעֲלִיּוֹן, וְהוּא דֵּן אוֹתָם מִיּוֹם שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה וְיּוֹם הַכַּפּוּרִים, עַד חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה יוֹם לַחֲדָשׁ, וּבֵין כִּךָּ נִמְצְאוּ יִשְׂרָאֵל כָּלָם צְדִיקִים בְּתַשׁוּבָה, טוֹרְחִים בְּסִפְהָ וְלוֹלֵב

בְּיוֹמָא דַּא נְפָקִי יִשְׂרָאֵל, בְּסִימָנִין רְשִׁימִין מְגוּ מַלְכָּא, בְּגִין דְּאֵינּוּן נִצְחִין דִּינָא. וּמַאי סִימָנִין אֵינּוּן, סִימְנֵי מְהִימְנוּתָא, חוֹתְמָא דְּמַלְכָּא עֲלָאָה. לְתַרֵּי בְּנֵי נְשָׂא, דְּעָאלוּ קְדָם מַלְכָּא לְדִינָא, וְלֹא יָדְעֵי עַלְמָא מָאן מַנְיִיהוּ נִצַּח. נִפְקַחְדָּ לְגִיּוֹן מִבֵּי מַלְכָּא, שְׂאִילוּ לוֹ. אָמַר לוֹן, מָאן דִּיפּוּק וּבִידּוֹי סִימָנִין דְּמַלְכָּא, הוּא נִצַּח. כִּךָּ, כּוּלֵי עַלְמָא עָאִלִין לְדִינָא, קְדָם מַלְכָּא עֲלָאָה, וְדָאִין לוֹן מִיּוֹמָא דְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה וְיּוֹם הַכַּפּוּרִים, עַד חֲמֵשׁ סְרֵי יוֹמִין לִירְחָא. וּבֵין כִּךָּ אֲשֶׁתְּפַחוּ יִשְׂרָאֵל זְכָאִין כְּלָהוּ בְּתִיּוּבָתָא. טְרַחֲוִין בְּסִפְהָ וְלוֹלֵב וְאֲתַרוּג, וְלֹא יָדְעֵי מָאן

ואתרוג, ולא יודעים מי נצח בדין. המלאכים העליונים שואלים, מי נצח בדין? אומר להם הקדוש ברוך הוא, אלה שמוציאים בידיהם את הסימנים שלי, הם נצחו בדין.

ביום הזה ישראל יוצאים ברשם המלך

ביום הזה יוצאים ישראל ברשם המלך, בתשבחות ההלל, נכנסים לספה, אתרוג בשמאל, לולב בימין. כלם רואים שישראל רשומים ברשומי המלך הקדוש, פותחים ואומרים, (תהלים קמד) אשרי העם שפכה לו אשרי העם שה' אלהיו.

נצח דינא. מלאכי עלאי שאלו מאן נצח דינא. קדשא ברוך הוא אמר להו, אינון דמפקי בידייהו סימנן דילי, אינון נצחין דינא.

בהאי יומא, נפקי ישראל ברשימו דמלכא, בתושבחתא דהיליא. עאלין בספה, אתרוג בשמאלא, לולב בימינא. חמאן בלהו, דישאל רשומין ברשומין דמלכא קדישא. פתחי ואמרי, (תהלים קמד) אשרי העם שפכה לו אשרי העם שיהוה אלהיו.

ענין פרי עץ הדר

רבי יהודה פתח, כתוב (ויקרא כג) פרי עץ הדר כפת תמרים. פרי עץ הדר מה הוא? זה אתרוג. וכי אתרוג מעץ הדר הוא? והרי כמה קוצים יש סביבו, מכאן ומכאן, ואתה אמרת פרי עץ הדר? אלא סוד הדבר, שכתוב ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבאה אל האדם. וכתוב עצם מעצמי ובשר מבשרי, וזהו פרי עץ הדר. מנין לנו שאדם נקרא עץ? שכתוב כי האדם עץ השדה.

רבי יהודה פתח, כתיב (ויקרא כג) פרי עץ הדר כפת תמרים. פרי עץ הדר, מאן הוא. דא אתרוג. וכי אתרוג מעץ הדר הוא, והא כמה קוצין אית סחריניה, מכאן ומכאן, ואת אמרת פרי עץ הדר. אלא רזא דמלה, דכתיב, (בראשית ב) ויבן יהוה אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויביאה אל האדם. וכתיב (בראשית ב) עצם מעצמי ובשר מבשרי, ודא הוא פרי עץ הדר. מנלן דאדם עץ אקרי. דכתיב, (דברים ב) כי האדם עץ השדה.

פרשת
ויקרא
דף כ"ד
(ע"א)

עֲנִין כַּפַּת תְּמָרִים

כַּפַּת תְּמָרִים, דְּסָלִיק לְשִׁבְעֵין שָׁנָיִן, וְבוּיָה אֲשֶׁתְּכַלְלוּ שִׁבְעֵין שָׁנָיִן עֲלָאִין. וְדָא אַכְפָּת וְאִתְקַשֵּׁר לְעִילָא וְתַתָּא. וְעַל דָּא אֶקְרִי כַּפּוּת, כְּמָה דְּאֵת אָמַר כְּפִיתוּ, דְּסָלִיק לְהֵכָא וְלֵהֵכָא. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב פִּי כָל בְּשָׂמִים וּבְאַרְצֵי דִּיִּקְא.

כַּפַּת תְּמָרִים, שְׁעוּלִים לְשִׁבְעֵים שָׁנָיִם, וּבוּ נִתְקְנוּ שִׁבְעֵים שָׁנָיִם עֲלִיזוֹנוֹת. וְזֶה כְּפּוּת לְמַעְלָה וְלַמַּטָּה, וְלִכְּוֹן נִקְרָא כַּפּוּת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כְּפִיתוּ, שְׁעוּלָה לְכָאן וְלְכָאן. זֶהוּ שְׁכַתּוּב פִּי כָל בְּשָׂמִים וּבְאַרְצֵי, דִּיקְא.

מִי שְׁחוּטָא אֶל הַמְזַבְּחָה הוּא חוּטָא בְּכָל

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, פְּרִי עֵץ הָדָר דָּא מְזַבְּחָה, דְּעֵבִיד פִּירִין, וְסָלִיק אַבִּין לְכָל סְטָרִין. מָאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּכָל ע' שָׁנָיִן, יְהִיבִין לָהּ חוּלְקָא, וְאִתְבְּרָכָא מְכֻלָּהוּ. מָאִי קָא מִיּוּרֵי. בְּגִין דְּמֵאן דְּחָטִי לְגַבֵּי מְזַבְּחָה, בְּכֻלָּא חָטִי, דְּהָא כְּפִית לְקַבְּלֵי הַהוּא דְכַפִּית לְעִילָא, וְעַל דָּא אִתְקַשֵּׁר דָּא בְּדָא, פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפַּת תְּמָרִים וְלֹא כְּתִיב וּכַפַּת תְּמָרִים.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, פְּרִי עֵץ הָדָר - זֶה מְזַבְּחָה, שְׁעוּשָׁה פְּרוּת, וּמַעְלָה נֶצְנִים לְכָל הַצְּדָדִים. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁכָּל שִׁבְעֵים הַשָּׁנִים נוֹתְנִים לָהּ חֶלֶק, וְהִיא מִתְבְּרַכַת מְכֻלָּם. מָה זֶה אוֹמֵר? מִשּׁוֹם שֶׁמִּי שְׁחוּטָא אֶל הַמְזַבְּחָה, הוּא חוּטָא בְּכָל, שֶׁהָרִי כְּפּוּת בְּנֶגֶד אוֹתוֹ שֶׁכְּפּוּת לְמַעְלָה, וְלִכְּוֹן נִקְשְׁרוּ זֶה עִם זֶה, פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפַּת תְּמָרִים, וְלֹא כְּתוּב וּכַפַּת תְּמָרִים.

זֹאת מִשְׁחַת אֶהְרֵן וּמִשְׁחַת בְּנָיִן

בְּתִיב (ויקרא ז) זֹאת מִשְׁחַת אֶהְרֵן וּמִשְׁחַת בְּנָיִן. מָאִי קָא מִיּוּרֵי. אֵלָא, זֹאת: דָּא מְזַבְּחָה, דְּאִתְמַשַׁח עַל יְדָא דְּאֶהְרֵן, דְּכְּתִיב, (שמות ז) וּמִשְׁחַת אֶת מְזַבְּחַת הָעוֹלָה וְאֶת כָּל כְּלָיוֹ. וּמִשְׁחַת (ס"א זו מִשְׁחַת) בְּנָיִן, דְּהָא מְכֻלָּהוּ אִתְמַשַׁח, וְאִתְרַבֵּי, וְאִתְבְּרָכָא, וְאִתְדַכָּא.

כְּתוּב (ויקרא ז) זֹאת מִשְׁחַת אֶהְרֵן וּמִשְׁחַת בְּנָיִן. מָה זֶה אוֹמֵר? אֵלָא זֹאת - זֶה מְזַבְּחָה, שֶׁנִּמְשַׁח עַל יַד אֶהְרֵן, שְׁכַתּוּב וּמִשְׁחַת אֶת מְזַבְּחַת הָעוֹלָה וְאֶת כָּל כְּלָיוֹ. וּמִשְׁחַת (זו מִשְׁחַת) בְּנָיִן, שֶׁהָרִי נִמְשַׁח מְכֻלָּם, וּמִתְגַּדֵּל וּמִתְבְּרַךְ וּמִטְהַר.

ענין סיבוב המזבח פעם אחת בכל יום, ואחר כך שבע פעמים

בא ראה, בחג סוכבים את המזבח פעם אחת בכל יום, ואחר כך שבע פעמים. מה זה אומר? אלא, למלך שהזמין אורחים והתעסק עמהם, והיתה למלך בת יחידה. אמרה לו: אדוני המלך, משום האורחים לא שמת לב אלי? אמר לה: חייך בתי, מנה אעלה לך בכל יום, (ששנה פגלם). כך בכל יום ויום של החג מקריבים ישראל פנגד אמות העולם. אמר המזבח למלך הקדוש: לכלם נמצאים מנות וחלקים, ולי מה אתה נותן? אמר לה: בכל יום ויום יסובבו אותך שבעה ימים עליונים לברך אותך, ונותנים לך שבעים חלקים (בכל יום). רבי יוסי אמר, שבעים חלקים בכל יום פנגד שבעים פרים שנקרבים בחג.

רבי יהודה אמר, שבעה בכל יום, משום שהרי מתברכת (ממקום) מכלם, ולסוף שבעה הימים מתברכת ממקום ששמן המשחה נמצא. (ואחר כך) שבע פעמים, פנגד כל אותם שבעה ימים כדי להעמיד לה ברכות מפענן הנחל שזורם תמיד ולא פוסק. נמצא שמתברכת (תמיד)

תא חזי, בחג סוכבים את המזבח זמנא חדא בכל יומא, ושבעה זמנין לבתר. מאי קא מיירי. אלא, למלכא דזמין אושפיזין, ואתעסק בהו, והוה ליה למלכא בת יחידאה, אמרה ליה, מארי מלכא, בגין אושפיזין לא אשגחת עלי. אמר ליה, חייך ברתי פרקטא חדא אסליק לך בכל יומא, (דף כ"ד ע"ב) (דשוני כבלהו). כך, בכל יומא ויומא דחג, מקריבין ישראל לקבל אומין דעלמא. אמר מזבח למלכא קדישא, לבלהו משתכחי מאנין וחולקין, ולי מה אנת יהיב. אמר לה, בכל יומא ויומא יסובבון לך שבעה ימין עלאין, לברכא לך, ויהבין לך שבעין חולקין (בכל יומא), רבי יוסי אמר שבעין חולקין בכל יומא לקבל שבעין פרים דמתקרבין בחג.

רבי יהודה אמר, שבעה בכל יומא, בגין דהא אתברכא (מאתר) מבלהו, ולסוף, שבעה יומין, מתברכא מאתר דמשח רבותא אשתכח. (ולבתר) שבעה זמנין, לקבל כל אינון שבעה יומין, בגין לקיימא לה ברכאן מן מבוטא דנחלא, דנגיד תדיר ולא פסיק, אשתכח דאתברכא

בְּכֹל יוֹם וַיּוֹמַא, עַד שִׁבְעָה יָמִים
שְׁמַת־בְּרַכַּת מִמְּעוֹן הַנַּחֲלָה. וְכֵן פִּעַם
אַחֶרֶת שִׁבְעַת פְּעָמִים כְּאַחַד,
וּמִתְקַיְּמוֹת בְּרַכָּה הַבְּרִכּוֹת אַחֵר כִּף
מִהַמְקוֹם הָעֲלִיּוֹן שֶׁהַמְּעוֹן יוֹצֵא וְלֹא
פּוֹסֵק, כִּפֵּי שְׁאֲמַרְנוּ.

(תרי"ד) בְּכֹל יוֹמָא וַיּוֹמָא, עַד שִׁבְעָה
יּוֹמִין דְּאַתְּבְּרַכָּא מִמְּבּוּעָא דְנַחֲלָא. וְכֵן
זְמַנָּא אַחֲרָא שִׁבְעָה זְמַנִּין כְּחַדָּא
וְאַתְקַיְּמוּ בְּרַכָּאן לְבִתְרָא מֵאַתְרַּהּ עֲלָאָה
דְּמִבּוּעָא נְפִיק וְלֹא פִּסְק, כְּדַקְאֲמַרְן.

עַד עֶקְרָה יִלְדָה שִׁבְעָה וַרְבַּת בָּנִים אֲמַלְלָהּ

בְּכֹל יוֹם מְכַרְיִזִים עָלֶיהָ וְאוֹמְרִים,
(שמואל א ב) עַד עֶקְרָה יִלְדָה
שִׁבְעָה וַרְבַּת בָּנִים אֲמַלְלָהּ. עַד עֶקְרָה
יִלְדָה שִׁבְעָה - זוֹ כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל,
שְׁמַת־בְּרַכַּת מִשִּׁבְעָה בְּכֹל יוֹם, וְעוֹלָה
לְחֶשְׁבוֹן עֲלִיּוֹן. וַרְבַּת בָּנִים אֲמַלְלָהּ -
אֵלּוּ אֲמוֹת עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה
שְׁעוֹלִים בַּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן לְחֶשְׁבוֹן גְּדוֹל,
וְאַחֵר כִּף מִתְמַעֲטִים וְהוֹלְכִים בְּכֹל
יוֹם וַיּוֹם, וְלִכְּן הַמְזַבַּח מְכַפֵּר עַל
חַטָּאֵי יִשְׂרָאֵל, הַמְזַבַּח מְטַהֵר אוֹתָם
וּמְרִיק לָהֶם בְּרִכּוֹת מִמְּעֵלָה לְמַטָּה.

בְּכֹל יוֹמָא, מְכַרְיִזִין עָלֶיהָ וְאוֹמְרִין,
(שמואל א ב) עַד עֶקְרָה יִלְדָה
שִׁבְעָה וַרְבַּת בָּנִים אֲמַלְלָהּ. עַד עֶקְרָה
יִלְדָה שִׁבְעָה: דָּא כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל,
דְּאַתְבְּרַכָּא מִשִּׁבְעָה בְּכֹל יוֹמָא, וְסָלִיק
לְחוּשְׁבֵּן עֲלָאָה. וַרְבַּת בָּנִים אֲמַלְלָהּ,
אֵלִין אוֹמִין עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה,
דְּסָלְקִין בַּיּוֹמָא קְדַמָּאָה לְחוּשְׁבֵּן רַב,
וְלְבִתְרָא מִתְמַעֲטִין וְאוֹלִין בְּכֹל יוֹמָא
וַיּוֹמָא. וְעַל דָּא, מְזַבַּח מְכַפֵּר עַל
חוֹבֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל מְזַבַּח מְדַכֵּי לְהוֹן,
וְאוֹרִיק לְהוֹן בְּרַכָּאן מִעֲלָא לְתַתָּא.

עֲנִין הַמִּינִים

וְעֲנַף עֵץ עֲבוֹת - זֶה הַמְּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ,
שְׁאֲחוּז לְשַׁנֵּי צְדָדִים. וּמִשׁוּם
כִּף הַדָּס שְׁלִשָּׁה עֲנָפִים, שֶׁיַּעֲשֶׂה עֲנָף
עֵץ עֲבוֹת שְׁאֲחוּז לְכָל צַד. וְעַרְבֵי נַחֲלָה
- אֵלּוּ שְׁנֵי עֲמוּדִים, שֶׁמְכַפֵּאן יוֹצֵא
לְכַפּוֹת תְּמָרִים. כַּפּוֹת תְּמָרִים, אַחֲוִז
לְמַעְלָה וְאַחֲוִז לְמַטָּה, וְהָרִי נִתְבָּאֵר.

וְעֲנַף עֵץ עֲבוֹת: דָּא מַלְכָּא קְדִישָׁא,
דְּאַחִיד לְתַרְוֵן סְטָרִין. וּבְגִין כִּף
הַדָּס תַּלְתַּת עֲנָף, דִּיתְעַבְדַּ עֲנָף עֵץ
עֲבוֹת, דְּאַחִיד לְכָל סְטָרָא. וְעַרְבֵי
נַחֲלָה: אֵלִין תַּרְוֵן קַיְּמוֹן, דְּמַהֲכָא נְפִיק,
לְכַפּוֹת תְּמָרִים. כַּפּוֹת תְּמָרִים, אַחִיד
לְעֲלָא וְאַחִיד לְתַתָּא, וְהָא אַתְמַר.

אתרוג נפקא מגו פובין דאילנא והכי הוא. כפות תמרים הכי נמי אחיד בהו ודאי, כל מה דנפיק לעלמא מהכא נפקא ומהכא אתיין. (ס"א אתון).

אתרוג יוצא מתוך הקוצים של האילן, וכך זה. גם כפות תמרים אחז בהם ודאי. כל מה שיוצא לעולם - מכאן יוצא ומכאן באים (גזון).

ענין הד' מינים בחג

עד דהו אולי, חמו חד יודאי דהנה אתו. אמר רבי יוסי האי בר גש יודאי איהו ואתחזי. כד מטא גבייהו שאילו ליה. אמר לון שליחא דמצוה אנא. דהא אנן דיירי בכפר דראמין, ומטי ומנא דחג, ואנן צריכין לולב ווינין דעמיה, ואנא אזיל לקטעא לון למצוה. אזלו בחדא. אמר להו ההוא יודאי הני ארבע מינין דלולב דבבבלהו אתאן לרצווי עלמא (נ"א על מ"א) שמעתון אמאי אנן צריכין לון בחג. אמר ליה כבר אתערבו בהו חבריאי. אבל אי מלה חדתא איהו תחות ידך אימא לה.

פרשת נח (דף ס"ג ע"א)

עד שהיו הולכים, ראו יהודי אחד שהיה בא. אמר רבי יוסי, האי ש הזה הוא יהודי ונראה. כשהגיע אליהם, שאלו אותו. אמר להם, אני שליח מצוה, שהרי אנו גרים בכפר ראמין, והגיע זמן החג, ואנו צריכים לולב עם המינים שלו עמו, ואני הולך לקטף אותם למצוה. הלכו כאחד. אמר להם אותו יהודי, ארבעת מיני הלולב הללו שבבבלם באים לרצות בעד העולם [נ"א על המים], שמעתם למה אנו צריכים אותם בחג? אמר לו, כבר העירו בזה החברים, אבל אם דבר חדש הוא תסת ידך - אמר אותה.

אמר לון ודאי ההוא אתר דאנן דיירי ביה הוא זעיר ובלהו עסקי באורייתא. ואית עלן צורבא מרבנן רבי יצחק בר יוסי מחוזאה שביה. ובבל יומא ויומא אמר לן מלין חדתין באורייתא. ואמר דהא בחג ומנא הוא לשלטאה. (ישראל שליטין בההוא

אמר להם, ודאי אותו מקום שאנו גרים בו הוא קטן, וכלם עוסקים בתורה, ויש עלינו תלמיד חכם ושמו רבי יצחק בר יוסי מחוזאה, ובכל יום ויום אומר לנו דברי תורה חדשים, ואמר שהרי בחג זמן הוא לשלט.

אמר לון ודאי ההוא אתר דאנן דיירי ביה הוא זעיר ובלהו עסקי באורייתא. ואית עלן צורבא מרבנן רבי יצחק בר יוסי מחוזאה שביה. ובכל יומא ויומא אמר לן מלין חדתין באורייתא. ואמר דהא בחג ומנא הוא לשלטאה. (ישראל שליטין בההוא

באותו זמן ולוקחים לולב שפראה
 שאנו נצחנו על כל אותם שנקראים
 המון העם ולשלט עליהם] [אזי עבר
 על נפשנו הפנים הזידונים ברוך ה'
 שלא נתננו טרף לשניהם. וכי יש
 שנים למים? אלא] (שכל אותם גדולים)
 אותם שאר העמים. אותם מקמים
 גדולים על שאר העמים עפ"ם,
 ומתברכים מצדם של ישראל,
 וקוראים להם מים הזידונים, כמו
 שנתאמר (תהלים קכד) הפנים
 הזידונים. ובשביל לשלט עליהם באנו
 בסוד השם הקדוש באותם ארבעה
 מיני הלולב לרצות את הקדוש ברוך
 הוא [עליהם] ולשלט עליהם בסוד
 השם הקדוש, ולהעיר עלינו מים
 קדושים לנסף על גבי המזבח.

ומנא, ונקיטנא לולב דמתחזי ראנו נציתנא עלייהו על
 כל אנו דאקרו המון העם ולשלטאה עלייהו) (אזי
 עבר על נפשנו המים הזדונים ברוך יי שלא נתננו טרף
 לשניהם. וכי אית שנים למים, אלא) (ס"א דכל אנו
 וברכי) אנו שאר עמין. אנו רברבין
 ממנן על שאר עמין עובדי עבודת
 בוכבים ומזלות ומתברכאן
 מסמרייהו דישאל וקרינן לון מים
 הזידונים. כמה דאת אמר, (תהלים קכד)
 המים הזדונים. ובגין לשלמאה עלייהו
 אתינא ברזא דשמא קדישא באנו
 ארבע מינין שבלולב לרצויי ליה
 לקודשא ברוך הוא (עליהו) ולשלמאה
 (דף סד ע"א) עלייהו ברזא דשמא
 קדישא. ולא תערא עלן מיין קדישין
 לנסכא על גבי מדבחא.

